

LIGJA PËRMBI KOMUNOTETET FETARE

- I. Pas disponimeve të statutit të shtetit Shqipëtar, gjithë fete te njohura janë të lira pa as pak ndryshim me njëra jatrën. Pra besimi, kulti, çfaqja e saj jashtë, proçesioni dhe gjithë zakonet fetare që nuk kundërshtojnë moralin e përgjithëshme janë të lira edhe të siguruara brenda në kufitë të Shtetit Shqipëtar.
- II. Liria e ndërgjegjes plotësisht është e Lirë. Ç' do shqiptar a i huaj që ndodhet Brenda në Shqipëri, është i lirë të ndrojë fenë e të pranojë atë që pëlqen.
- III. Formalitetet e mbetura nga regjimet e huaja përmbi ndrimin e fesë që nga dit'e botimit të kësaj ligje janë të ngritura. Pos aji që ndron fenë, kur ndron edhe emërin, vetëm për këtë pikë pas ligjës së Shtetit Civil me dy dëshmues, sillet para zyrës kompetente edhe regjistron emërin e ri.
- IV. Të vegjlit që nuk kanë arritur moshën e pjekur (të maturitetit), të çmendurit dhe ata që ndodhen në tutel të trjetrit , pas ligjes përjashtohen .
- V. Gjithë fetë që ndodhen në Shqipëri d.m.th Katolikizma , Orthodoxizma , Musulmanizma dhe Bektashizma janë të lidhura me një kryefetar :

Katolikët nën kryesin'e një Kardinalit, Orthodoxët nën kryesin'e një Kyremropolitit, Bektashinjtë nën Kryesin'e një Dedejt, Musulmanët nën kryesin'e një Kryemyftiut.

- VI. Gjithë këto autoritete përta i përket lidhjes së tyre me autoritetet Shpirtërore që ndodhen jashtë Shqipërisë, do të caktohen me një konkordat midis Shtetit Shqipëtar në njanë dhe në anë tjetër të Patriarkatit, Selis së Shenjtë, Çelepiut Haxhi Bektashit.
- VII. Marëdhënjet e autoriteteve sipërthënë të Shqipërisë me Romën, me Stambollin e me Haxhi Bektashin, kufizohen vetëm në ceshtë dogmatike dhe shpirtnore. Për këtë gjë janë të lirë të kenë edhe korrespondencë.
- VIII. Për pikat e tjera janë të lidhur te Ministria e Gjyqësisë.
- IX. Kryefetarët që u përmenden në nyjet e sipërme kanë nga një këshillë të shënjtë edhe nga një këshillë laike.
Këshilli'e Orthodoxëvevet përbehet prej Kryemitropolitit e katër mitropolitëve të tjerë që ndodhen a në detyre a jashtë detyrës ; Kardinali dhe katër Ipeshkë; Dedeji dhe katër baballar ; Myftiu dhe katër Ullemah .
- X. Këshillat laike përbehen prej katër pariye të zgjedhur prej komunitetit të ç' do feje.

KAPTINA E DYTË

Mënyra e emërimit të Kryefetarëve

- XI. Kryefetarët zgjidhen me vota të pshehta nga an'et e dy Këshillave , fetare dhe laike , të bashkuara në formën Asemble , dhe me vota të pshehta zgjedhin tre kandidatë edhe ja bëjnë të njohur Ministrisë së Gjqësisë e cila njerin prej këtyre i paraqit Këshillit Ministrerial edhe ky Këshillit Suvranë i cili qit dekretin e emërimit .
- XII. Kleri i gjithë feve, i math e i vogël, në ç'do shkallë që të jëtë lipset të ndodhet nënshetas shqipëtar edhe pak së paku prej dy brezash nga kombësija Shqipëtare.
- XIII. Mitropolitët, Ipeshkët, Myftinjët, Baballarët, zgjidhen nga an'et e Këshillave të shenjta, vërtetohen nga Ministria edhe Konfirmohen me dekretin e Këshillit të Naltë.
Pos këtyre, kleri që vjen nga shkallë më të vogël, emërohet drejt për së drejti nga kryetarët e feve pas zakonisht të ç'do feje.
- XIV. Në ceremonit zyrtare parashkuarja i përket atij që është më plak se të gjithë nga mosha edhe të tjerët vazhdojnë në këtë mënyrë.
- XV. Ç'do komunitet fetar quhet një person juridik edhe ka të drejtë të ketë pasuni, të blerë e të shesë, të përfaqësohet në autoritetet civile e gjyqësore, ashtu dhe të drejtën të pranojë dhurata dhe vasiere për komunitetin që përfaqëson.
- XVI. Autoritetet fetare kanë për kompetencë pikat e poshtë – shënuara:
a. Fuqit disiplinare për klerin që kanë nën urdhër.
b. Kanë të drejtë të formojnë gjykatore fetare për të gjykuar martesat dhe ndarjet.
c. Të disponojnë kishat, manastiret, strehat e varfanjakëve, spitalet, strehat e pleqëve të kriuar prej komuniteteve.
- XVII. Gjithë komunitetet kanë të drejtë, pos shkollave fillore, të krijojnë shkolla të theologjisë, seminare, medrese, dhe të tjera shkolla, pas gjuhës që flet populli që ndodhet në juridiksionin e ç'do gaste. Në ato katunde ose qytete ku flitet në familjen e tyre tjetër gjuhë veç Shqipëse, munt të krijojnë shkolla në atë gjuhë, si greqisht, sllavisht etj. Duke i u-shtruar ligjit edhe programit të Shtetit.
- XVIII. Këtëj e pasëndaj asnjë autoritet fetar s'ka të drejtë të mbledhë taksa nga populli duke qenë se kjo detyrë i përket Qeveris, pos dhuratave që u përmendën në nyjen e posaçme.
- XIX. Këshillat laike shikojnë pasunit e vakufëve, organizimin dhe administrimin e veprave filantropike edhe formojnë e kontrollojnë budgetin e ç'do komuniteti.
- XX. Gjithë kleri paguhet nga të ardhurat e pasunis së tyre edhe nga ndihmat që ka për t'i dhënë Arka e Shtetit, proporcionalisht pas sasisë së popullsisë të ç'do feje pa kur far ndyshimi.
- XXI. Kleri i math e i vogël i gjithë feve është i ndaluar rë bëjë propaganda politike; për ndryshe dënohen pas ligjës.

XXII. Ç’do komounotet fetar është’i lirë të goditë kisha, mamastire, xhamia dhe medrese e teqe vetëm duk i u-shtruar ligjës për drejtimin e rugëve, ashtu dhe Ministrin e Gjyqësisë për të regjistruar ndërtesën, në një regjistër të posaçëm.

Formalitetet të mbetura nga regjimet e huaja përmbi këtë pikë, këtej e tutje janë të ngritura.

XXIII. Martesat midis burrit dhe grues që ndodhen në fe të ndryshme, në mos pranohen nga an’e autoriteteve fetare, burri dhe grueja kanë të drejtë të venë para bashkisë e të bëjnë kontratën e martesës.

XXIV. Kryetarët largohen nga detyra kur të dy këshillat së bashku me shumicën e dy të tretave, edhe duke dëftyer arësytet legale dhe fetare kërkojnë largimin i cili pëlqehet nga Ministria e Gjyqësisë edhe pranohet nga Këshilla Ministeriale edhe nga Këshilla Sovrane.

XXV. Kleri që vjen në shkallën e dytë d.m.th. Ipeshkë, Mitropolit, Myftiu, dhe Babaj, munt të largohet nga detyra pas ankimit të këshillave që ndodhen në qarkun e tyre edhe me pëlqimin e Kryetarëve duke mar mendimin e këshillave që kryeson, vendos largimin e tij dhe lajmëron Ministrin e Gjyqësisë duke i dëftyer arësytet.

XXVI. Kryetarët e feve edhe ata që vijnë në shkallë të dytë pas këtyre kanë të drejtë pensioni, kur plaken, nga arka e komounotetit edhe nga ndihma e Shtetit.

XXVII. Qarku i juriksionit të ç’do fetarit në shkallën e dytë caktohet pas traditës së vjetër edhe pas sasisë së popullit nga an’e të dy këshillave laike dhe fetare edhe pëlqehet nga Ministria e Gjyqësisë.

(Shenim sqarues: pjesa e ligjit duke filluar nga “ LIGJA PERMBI KOMUNOTETET FETARE “ dhe ne vazhdim “ MENYRA E EMERIMIT TË KRYEFETARËVET “ deri tek neni XV i saj “Ç’do komounotet fetar quhet një person juridik.....” është në dy variante printimi por përmbajtja është e njëjtë .Kjo pjesë mban në fund të faqeve të saj shënimin arkivor te shkruar me shkrim dore “ **A.Q.Sh: Fond 246 , viti 1922 , dosja 79)**,

STATUTI LEGAL I KOMITETEVE FETARE

Nr.432, me 3/6/1923.

Art.1.- Lirija e ndërgjegje-s asht e sigurueme si mbas nenit 93 të Statutut dhe të neneve 1-2 të deklaratës më datë Tetuer 10.21 e votueme prej Parlamentit.-

Art.2.- Ç' do degë e Myslimanizmës, si Synizma, Bektashizma, Ryfaizma, Kadirizma, Sadizma e tjera; ashtu edhe ç' do degë e Krishtenizmës, si Katolikizma, Orthodhokizma, Protestanizma, si edhe të gjitha degët e çdo feje tjetër, munt t'organizohen në një shoqatë fetare indipendente njana prej tjetrës.-

Art.3.- Sicila shoqatë fetare ose besimtare mundet me pasë vetëm lidhje shpirtërore dogmatike me qendrat e mëdha fetare përjashta Shqipnis. Marërdhanat edhe letër – këmbimet midis tyre mbi këtë landë, janë të lira pa ndonjë pengim nga ana e qeveris,

Parija fetare e shkallës ma të naltë duhet të ketë këto cilësi:

- a) Nënsh tetas Shqiptar,
- b) Të din gjuhën shqip,
- c) Të gëzojë të drejtat civile e politike,
- d) Të jetë prej racës Shqiptare ose prej fëmije e prej tre brezash në Shqipni. Nuk mun të jenë ata të cilët tue kenë në këto grada në shqipni me 28 Nanduer 1912, e këndej, kan luftuem çashtjen Shqiptare . –

Me një ligjë munt të epet aprovimi edhe për persona që nuk kanë cilësit e naltpërmenduna.

Klerikët e shkallës tjetër, duhet të kenë të gjitha cilësit e përmendura në këtë nen.

Përjashtohen nga paragrafi (b) i këtij art., klerikët e viseve Shqiptare jetër gjuhëse.

Kryetarët e ç' do feje e ç' do sekti, zgjidhen si mas Statutit të tyne tue i u dhanë nga një dekret njoftimi nga ana e Qeverisë.

Në ceremonitë zyrtare, parashkrumja i përket ma të vjetrit në emnim.

Art.4. Secila Shogjatë, komunitet dhe institutë fetare, si Xhami, Teqe, Kishë, Manastir etj. njihen person moral dhe përfaqësohen si mbas rregullavet fetare të tyre.

Këta kanë të drejtë të kenë, t'akuistojnë dhe të jetërtojnë (alievare) pasuni të lujtëshme dhe të pa lujtëshme dhe të drejtat e tjera civile kompatibe me natyrën e tyre; si edhe kanë të drejtë t'administrojnë pasunin e vetë. Shteti ruan të drejtat e kontrollimit, mbi administrimin e pasunisë dhe mbi llogarit e përvitëshme të tyre si mbas ligjës së veçantë për shoqatë (association).

Pasunitë e pa lujtëshme janë të jetërtueshme.

Secila shoqatë (association) ose komunitet fetare a besimtare ka të drejtë të godisë të mbajë, të drejtojë dhe të kontrollojë, me shpenzimet e veta, Xhami, Kisha, Teqe, Manastire dhe faltore të tjera ashtu edhe aksesorët e tyre si çimiteret e të tilla; gjithashtu dhe institute bamirëse pa asnjë pengim ose formalitet, tue u shtrure vetëm ligjës së Bashkisë për Godina.

Art.5.- Shoqatat kanë të drejtat me propozue dënime dishiplinore mbi klerin dhe nënpunsit e vetë .-

Art.6.- Këjo ligjë hynë në fuqi që nga dita e shplljes .-

Art.7.- Ministrija e Drejtësisë ngarkohet me zbatimin e kësaj ligje .-

(shenim : Ky kapitull i emertuar “ STATUTI LEGAL I KOMTETEVE FETARE

“

mban shënimin arkivor : A.Q.SH F.246 V.1924 d.50 Fl.3)

PROJEKT – DEKRET – LIGJE

Mbi

FORMIMIN E KOMUNITETEVE FETARE

- Art.1. Cdo njeri ne Shqipni gëzon lirinë e ndërgjegjes dhe të fesë që dishron; kjo liri është e garantueme me artikujt 5 e 203 të Statutit Themeltar të Mbretnisë.
- Art.2. Formimi I komunoteteve fetare që kanë për qëllim thjesht ushtrimin e lirisë së ndërgjegjes dhe të besimit, organizimin e naltësimin e këtij konvinsioni asht i lejuem simbas dispozitave te kësaj DEKRET –LIGJE, dhe të ligjive te tjera të Shtetit që nuk janë në kundërshtim me kët Dekret – ligjë.
- Art.3. Komunotetet fetare janë persona morale, dhe gëzojnë të gjitha të drejtat relative me kët personalitet në konformitet me kët Dekret – Ligj, dhe me ligjet e tjera të Shtetit. Por këto nuk mund të ndjekin qëllime politike as drejtë për së drejti, as tërthurazi. Komunitetet përvec masave disiplinore të caktueme në statutet e tyre, nuk kanë kompetencë gjygjësore as me ndo nji mënyrë.
- Art.4. Komunotetet fetare obligohen me dispozitat e kësaj Dekret – Ligje, dhe përfitojnë prej të drejtave t’akordueme vetëm kur statuti i paraqitun prej tyne, aprovohet prej këshillit ministruer dhe dekretohet nga mbreti. Deri në të kryemit e këtyne formaliteteve, situata juridike e tyne regjohet me ligjet e ma parshme. Statuti I një komunitetit mund ti paraqitet për aprovim Qeverisë mbasi të jetë votue dhe pranue prej asamblesë s’atij komunoteti.
- Art.5. Cdo statut i komunotetit fetar i dekretuem simbas artikullit 4 të kësaj Dekret – Ligje formon detyrimin ligjuer dhe zbatimi i tyre sigurohet nga ana e qeverisë.
- Art .6. Kryetarët e cdo komunoteti, para se të dekretohen prej Mbretit, gjithashtu edhe të gjithë funksionarët e tjerë para se të legalizohen simbas statutit të komunotetit në të cilin bëjnë pjesë nuk mund të fillojnë dhe t’ushtrojnë detyrat e tyne. Përndryshe si këta ashtu dhe ata, që tue qenë të pushuem vazhdojnë n’ushtrim, ndëshkohen simbas nenit 213 të Kodit Penal.
- Art.7. Kryetarët e feve ashtu dhe subalternët imediat të tyne, dhe ndihmësit e zevendësit e këtyne duhet te jenë shtetas dhe prej fisit e prej gjuhes shqiptare, të dinë me shkruie e këndue lirisht gjuhën zyrtare dhe të jenë në një moshë të paktën 25 vjetësh, dhe të mos jenë të njoftun në Shqipni për vepra antikombëtare.
- Art.8. Komunotetet fetare, janë të lidhun me Minstërinë e Drejtësisë dhe të gjitha marrëdhëniet e tyne me qeverinë kryhen me ndërmjetësinë e saj, e cila ka dhe inspektimin e tyne.

Art.9. Buxhetet dhe rregulloret e komuniteteve nuk mund të hyjnë në fuqi pa u aprovu nga ministeria e drejtësisë, e cila në cdo rast ka të drejtë të kontrollojë gjendjen e t'ardhunave e të pasunive që zotojnë komunitetet, me anën e një inspektorit ose një prokurorit të Shtetit, dhe t'u kërkoj llogari, të hetojë dhe mënyrën e shpenzimeve të bamuna dhe të vërejë nëse disponimet e bamuna në favor të tyne ekzekutohen si mbas vullnetit të disponuesit.

Art.10. Nuk munden m'u zgjedhë ose m'u afirmue funksionarë klerikë dhe laik të komuniteteve fetare, ata që janë të dënuem me një ndëshkim kundra lirisë personale për ma shumë se dy vjetë dhe kur tue qenë t'emnuem dënohen me këtë ndëshkim, bien nga detyra dhe quhen të ndaluar nga ofiqet e tyne ipso – jure. Gjithashtu nuk mund t'emnoen n'ato ofiqe dhe kur janë t'emnuem quhen ipso – jure t'ndaluem, ata që janë të dënuem për faje falsifikimi, vjedhjeje, mashtrim, keq përdorim besimi, atentat kundra zakonevet të mira si dhe ata që njifen si pijanecë ose si lojtarë bixhozi, ose që kundra tyne ka një urrejtje publike ose që janë të njoftun botënisht si të poshtëm.

Art.11. Gjithë funksionarët klerikalë të komuniteteve fetarë të çdo kategorie qofshin deri sa të ndodhet në shërbim aktiv, nuk kanë të drejtë me votue ose me u zgjedhë për çdo zgjedhje politike, dhe me u emnue për cdo mision politik. Dhe në rasë që dishrojnë me ushtrinë të drejtën e votimit ose të drejtën e zgjedhshmënisë, të paktën gjashtë muaj para zgjedhjeve duhet të jenë largue nga shërbimi fetar.

Çdo zgjedhje ose votim në kundërshtim me këto dispozita janë nul.

Art.12. Cilësia e klerikalëve asht e pa- pajtushme me çdo nënpunsi shtetnore ose komunale, me rrogë ose pa rrogë.

Në rast që një nëpunës shteti ose komune, emnohet prej komunitetit të tij fetar në një detyre fetare dhe e pranon, brenda 3 ditëve çprej pranimit të cilësisë fetare, detyrohet të japë dorëheqjen, për ndryshej asht i pushuem; dhe qoftë deputet ose I ngarkuem me mision t'jeter politik, rrëzohet nga kjo cilësi.

Art.13. Kryetarët e feve mbasi zgjidhen prej komunitetevet të tyne në konformitet me statusin përkatëse, emnohen me dekret Mbretnuer. Dekreti i emnimit të tyne mund të revokohet:

- a- Për arësye politike më rëndësi që i përkasin qetësisë ose për sjelljet e tyne që prishin harmoninë midis komunitetit që kryesojnë, ose provokojnë konflikte midis komuniteteve të ndryshëm;
- b- Për shkak ndjekjeje penale të cilat prezumojnë denimin e tyne me një nga ndëshkimet të tregume ne nenin 10.
- c- Në rast që ka ankim nga ana e komunitetit për mungesë në detyrë të cilat i janë ngarkue në statut, ose me rregullore të komunitetit, dhe mbas hetimeve që do të bahen nga Ministria e Drejtësisë ankimet vërtetohen.

- Art.14. Subalternët imediatë të kryetarëve zgjidhen, prej kryetarit të tyre në bazë të statutit dhe emnohen me Dekret Mbretnuer.
- Art.15. Funksionarët fetar të komunoteteve që në shkallën jo jerarhike vijnë pas atyne të caktuem në nenin e ma parshëm, emnohen, pezullohen dhe pushohen simbas statutit përkatës tue rujtun të drejtën e rekurimit në këshillat superiorë të tyre. Komunotetet kanë të drejtë mbrenda dispozitave të caktueme në statutin e tyre, të marrin masa disiplinore kundra funksionarëve të komunotetit, tue lajmëruë Ministerin e Drejtësisë.
- Art.16. Në rast që konstatohet që funksionari ka ba një faj në të kryemit e detyrave të veta i cili parashikohet në kodin penal, dërgohet drejt për drejt në gjyqin kompetent dhe gjykohet për fajin e bamë si mbas kodit penal.
- Art.17. Komunotetet janë të ndaluem me pranue ndihma prej shteteve të huaj, me çdo formë me çdo mënyrë që të jetë, pos rasteve të pranume prej qeverisë për ndihmat që kanë për qëllim vepra filantropike.
- Dispozita e paragrafit të parë shtrihet edhe për ndihmat e bamuna prej shtetasve të huaj.
- Për liberalitet filantropike që bahen prej të huajve në favorin e komunoteteve për cdo shumë që të firmojë, dhe për liberalitetet ksodore të bamuna nga shtetasit shqiptar kur kalojnë shumë një mijë f.ari duhet leja e qeverisë, në konformitet me nenin 562 të Kodit Civil.
- Art.18. Komunotetet mund të mbledhin nga besimtarët e tyre shtetas shqiptar, ndihma fakultative të lejueme prej qeverisë dhe të parapame në statutet dhe rregulloret e tyre.
- Art.19. Komunotetet për edukimin e klerit të tyre, në bazë të ligjeve të shtetit, të statusit e të rregullores përkatëse mund të çelin shkolla fetare (seminare - medrese).
- Art.20. As kush nuk mund të ngrehi ose të çeli faltore pa lejen e Ministrisë së drejtësisë dhe pa u konformue për sa i përket masave shëndetësore dhe rregullimit të planit, ligjeve të bashkisë dhe katundarisë.
- Art.21. Komunotetet fetare në predikimet e tyre, janë të detyruem me dhanë këshilla për me zgjue zhvillimin e ndjenjave at-dhetare ndaj besimtarëve të tyre, dhe me forcue shkrimin kombëtar.
- Art.22. Asht e ndalueme veshja e petkave dhe e shenjave të tjera të ofiqit fetar për ato që nuk kanë cilësi fetare të ngarkuem prej komunotetit fetar dhe që për këtë cilësi nuk kanë një letër identiteti prej Ministrisë së Drejtësisë. Kundra – vajtësit dënohen simbas nenit 214 të kodit penal.

Art.23. Komunitetet fetar qe ekzistojne ne Shqipni para hymjes ne fuqi te kesaj Dekret – Ligje, detyrohen mbrenda (6) muevoje c’prej ditës qe hyn ne fuqi kjo, m’u konformue plotsisht me dispozitat e sajë, përndryshe quhen ipso-jure të shpërndamuna.

Art.24. Ligja mbi statutin legal të komuniteteve fetare dhe të gjitha dispozitat e ligjeve qe janë në kundërshtimi me këtë Dekret –Ligjë abrogohen.

Art.25. Kjo Dekret –Ligjë hyn në fuqi që nga dita e shpalljes.

Art.26. Trupi Ministrur ngarkohet me zbatimin e kesaj Dekret – Ligje.

(Vërtetohet njsija me origjinalin)

Sekretari i I.re.

(shenim: dokumenti i mesiperm eshte “ Projekt – dekret – Ligji mbi Formimin e Komuniteteve fetare; ai permban 26 nene. Me poshte, duke filluar nga faqja 10 eshte vendosur “ Dekret Ligji “ i cili permban 31 nene, pas redaktimit te Projekt – Dekret – ligjit fillestar)

DEKRET – LIGJE
Mbi
FORMIMIN E KOMUNITETEVE FETARE

Art. 1

Çdo njeri ne Shqipni gëzon lirinë e ndërgjegjes dhe të fesë që dishron; kjo liri është e garantueme me artikujt 5 e 203 të statutit themeltar të Mbretnisë.

Art. 2

Formimi i komuniteteve fetare që kanë për qëllim thjesht ushtrimin e lirisë së ndërgjegjes dhe të besimit, organizimin e naltësimin e këtij konvinsioni asht i lejuem simbas dispozitave të kësaj DEKRET –LIGJE.

Art. 3

Komunitetet fetare janë persona moralë, dhe gëzojnë të gjitha të drejtat relative me këtë personalitet në konformitet me këtë Dekret – Ligj, dhe me ligjet e tjera të Shtetit; por këto nuk mund të ndjekin qëllime politike as drejtë për drejtë, as tërthurazi; gjithshu nuk munden me ushtruar të drejtë gjykimi (juridiksioni) për asnji çështje.

Art. 4

Komunitetet fetare quhen të formueme dhe gëzojnë të drejtat e akordueme prej ligjës, vetëm kur Statuti i paraqitun prej tyne, aprovohet prej Këshillit Ministruer dhe dekretohet nga Mbreti. Deri në të kryemit e këtyne formaliteteve mbrenda afatit të përcaktuem prej kësaj Dekret-Ligje, situata juridike e tyne regjohet me ligjet e ma parshme.

Statuti i një komuniteti mund ti paraqitet Qeverisë për aprovim mbasi të jetë votuem e aprovuem prej Asambles ose prej autoritetit kompetent si mbas rregullave kanonike të Komunitetit respektiv.

Art. 5

Ç’do statut i komunitetit fetar i dekretuem simbas artikullit 4 të kësaj Dekret – Ligje, formon detyrimin ligjuer dhe zbatimi i tyre sigurohet nga ana e Qeverisë përsa përcaktojnë ligjet e Shtetit.

Art. 6

Kryetarët e ç’do Komuniteti, para se të dekretohen prej Mbretit, gjithashtu edhe të gjithë funksionarët e tjerë para se të legalizohen simbas Statutit të Komunitetit në të cilin bëjnë pjesë nuk mund të fillojnë dhe t’ushtrojnë detyrat e tyne. Për ndryshe si këta ashtu dhe ata, që tue qenë të pushuem vazhdojnë n’ushtrim, ndëshkohen simbas nenit 213 të Kodit Penal.

Art. 7

Kryetarët e feve ashtu dhe subalternët imediat të tyne, dhe ndihmësit e zevendësit e këtyne duhet te jenë shtetas dhe prej fisit e prej gjuhës shqiptare, të dinë me shkruar e këndue lirisht gjuhën zyrtare dhe të jenë në një moshë të paktën 25 vjetësh, dhe të mos jenë të njoftun në Shqipni për vepra antikombëtare.

Sa për Klerin qi pasojnë subalternët immediate, ndihmësit e zavendësit e tyre, duhet të jenë shtetas Shqiptarë dhe të mos jenë të njoftun për vepra antikombëtare.

Art. 8

Kryetarët e çdo Komuniteti, gjithashtu edhe subalternët immediate të tyre, mbassi të zgjidhen në ba zë të Statutit të tyre, emnohen me Dekret – Mbretnuer.

Posë këtyne mund t'emnohen me Dekret – Mbretnuer edhe funksionarë të tjerë për të cilët Statuti lyp Dekret – Mbretnuer.

Art. 9

Komunitetet Fetare janë të lidhuna me Ministrien e Drejtësisë dhe të gjitha marrëdhajet e tyre me Qeverin kryhen me anën e saj, e cilla ka edhe inspektimin e tyre.

Art.10

Buxhetet dhe rregulloret e komuniteteve nuk mund të hyjnë në fuqitë pa u aprovue nga Ministria e Drejtësisë, e cilla në çdo rast ka të drejtë të kontrollojë gjendjen e t'ardhunave e të pasunive që zotnojnë komunitetet, me anën e një inspektori ose një prokurori të Shtetit, dhe t'u kërkoj llogarinë, të hetojë dhe mënyrën e shpenzimeve të bame dhe të vrejë nëse disponimet e bamuna në favor të tyre ekzekutohen si mbas vullnetit të disponuesit.

Art. 11

E drejta e zotnimit kolektiv dhe e përdorimit të pasunive të dëstinueme për një qëllim bamirës fetar e njerzor qi ka caktue themeluesi i tyre i shkon Komunitetit:

- 1) Kur Asmableja e Komunitetit vendos suprimimin e destinimit të themeluesit për arsye të pranueme dhe prej Qeverisë;
- 2) Kur karakteri ose randësija e qëllimi të themeluesit ka ndryshue aq sa fondacioni nuk i përgjejget ma qëllimit të tij;
- 3) Kur destinimi i caktuem prej themeluesit nuk pajtohet me interesat e Shtetit;
- 4) Kur qëllimi i themeluesit nuk asht ma i realizueshëm.

Në të gjitha këto raste vendimi i Këshillit Ministrues si mbas nenevet 450 e 451 të Kodit civil, si edhe ay i Asambles së Komunitetit i pëlqem prej Ministris së Drejtësisë paraqiten për dekretimi Mbretnuer dhe mbase të dali Dekreti relative i tyre transkriptohet në Zyren e Ipotekavet n'emën të Komunitetit kur i përket një prone, dhe kur i përket njisendit të lejueshëm mjaftohet rregjistrimi i tyre në radhorin e pasunive të luajshme të Komunitetit.

Art. 12

Nuk munden m'u zgjedhë ose m'u emnue funksionarë klerik dhe laik të komuniteteve fetare, ata që janë të dënuem me një ndëshkim kundra lirisë personale për ma shumë se dy vjet dhe kur tue qenë t'emnuem dënohen me këtë ndëshkim, bien nga detyra dhe quhen të ndaluar nga ofiqet e tyre ipso – jure. Gjithashtu nuk mund t'emnoet n'ato ofiqe dhe kur

janë t' emnuem quhen ipso–jure të ndaluem ata që janë të dënuem për faje falsifikimi, vjedhjeje, mashtrim, keq përdorim besimi, atentat kundra zakonevet të mira si dhe ata që njifen si pijaneca ose si lojtarë bixhozi, ose që kundër tyne ka një urrejtje publike ose që janë të njoftun botënisht si të poshtëm.

Art. 13

Të gjithë funksionarët klerikal të Komuniteteve fetare të cdo kategorie qofshin deri sa të ndodhen në shërbim aktiv, nuk kanë të drejtë me votue ose me u zgjedhë për ç' do zgjedhje politike, dhe me u emnue për çdo mision politik. Dhe në rasë që dishrojnë me ushtrve të drejtën e votimit ose të drejtën e zgjedhshmënie të paktën gjashtë muaj para zgjedhjeve duhet të jenë largue nga shërbimi fetar.

Çdo zgjedhje ose votim në kundërshtim me këto dispozita asht null.

Art. 14

Cilësija e klerikalve asht e pa - pajtushme me çdo nënpunsi shtetnore ose komunale, me rrogë ose pa rrogë.

Në rast që një nëpunës shteti ose komune emnohet prej komunitetit të tij fetar në një detyre fetare dhe e pranon mbrenda tri ditëve që prej pranimit të cilësis fetare, detyrohet të japin dorëheqjen, për ndryshe asht i pushuem; dhe qoftë Deputet ose i ngarkuem me mision tjetër politik, rrëzohet nga kjo cilësie.

Art. 15

Funksionarët e Komuniteteve posë rasteve të parapame në Statutin e tyne shkarkohen nga detyrat e tyne:

- 1) Drejtë për drejtë me Dekret – Mbretnuer kur:
  - a) Për arësye politike me randësi qi i përkasin qetësis, ose për sjelljet e tyne qi prishin armonien midis komunitetit që shërbejnë, ose provokojnë konflikte midis komuniteteve të ndryeshme;
  - b) Për shkak ndjekjeje penale të cillat prezumojnë dënimin e tyne me një nga ndëshkimet e tregueme n'art.11;
  - c) Në rasë qi ka ankim nga ana e komunitetit për mungesë në detyrë të cillat i janë ngarkue me Statut ose me rregullore të Komunitetit dhe në rasë qi mbas hetimeve që do të bahen nga Ministrija e Drejtësis ankimet vërtetohen.
- 2) Kur me vendim gjyqi u provohet një shpërdorim detyre ose marrin një dënim për një faj qi poshton randësisht para popullit.
- 3) Kur kërkohet prej Ministris së Drejtësis nga Kryesija e Komunitetit largimi i funksionit për shkak se:
  - a) Funksionari klerik merret me politikë ose tërthorazi përzihet në politikë;
  - b) Kur i munon detyrave qi i ngarkon Statuti ose rregulloret e Komunitetit në të cillin bajnë pjesë, edhe
  - c) Kur funksionarëve u provohet një pianecrie e njoftun botënisht ose një sjellje kundra zakoneve të mira.

Funksionari klerik për shkaqet dhe arësytat të përmenduna në këtë paragraf mundet të pretendojnë të kundërtën o vetë ose me anën e Kryetarit t'atij komuniteti dhe në këtë rast të dy raportet i dërgohen Këshillit të Shtetit i cili vendos definitivisht.

Art. 16

Funksionarët e Komuniteteve për emnimet e të cillëve ka dalë Dekret – Mbretnuer nuk mundet të quhen të pushuem pa u revokue ky Dekret.

Art. 17

Komunitetet kanë të drejtë mbrenda dispozitave të caktueme në Statutet e rregulloret e tyre të marin masa disiplinore kundra funksionarëve të komunitetit tue e lajmëruet Ministrin e Drejtësis.

Art. 18

Funksionarët fetar të komuniteteve që në shkallën hierarshike vijnë mbas atyne të caktuem në nenin 8, emnohen, pezullohen dhe pushohen simbas Statutit përkatës tue rujtun të drejtën e rekurimit në këshillat superiorë të tyre por kurdoherë dispozitat e neneve 8, 15, e 16, të kësaj Dekret –Ligje, janë të pa cënueshme.

Art. 19

Në rasë që konstatohet se funksionari fetar ka ba një faj në të kryemit e detyrave të veta i cilli parashikohet në Kodin Penal, dërgohet drejt për drejt në gjyqin kompetent dhe gjykohet për fajin e bamë si mbas dispozitave të kodit penal.

Art. 20

Komunitetet janë të ndalueme me pranue ndihmë prej shteteve te huaj, me çdo formë me ç' do mënyrë që të jetë, posë rasteve të pranueme prej Qeverisë për ndihma që kanë për qëllim vepra filantropike.

Dispozita e paragrafit të parë shtrihet edhe për ndihmat e bamuna prej shtetasve të huaj.

Për liberalitetet filantropike që bahen prej të huajve në favorin e komuniteteve ç' do shumë qi të formojë, dhe për liberalitetet kso dore të bamuna nga shtetasit shqiptarë, kur kalojnë shumë 1000 fr. ari duhet leja e qeverisë në konformitet të nenin 562 të kodit civil.

Art. 21

Komunitetet mund të mbledhin nga besimtarët e tyre, shtetas shqiptar, ndihma fakultative të lejueme prej Qeverisë dhe të parapame në Statutet dhe rregulloret e tyre.

Art. 22

Komunitetet ushtrojnë besimin e tyre lirisht me qetësi dhe në konformitet me zakonet e mira në faltore e në vendet e destinueme për fenë e tyre.

Art. 23

Komunitetet për edukimin e klerit të tyre, në bazë të ligjeve të Shtetit, të Statutit e të rregullores përkatëse mund të çelin shkolla fetare (seminare - medrese).

Art. 24

As kush nuk mund të çeli faltore pa u legalizue si mbas dispozitave të kësaj Dekret – Ligje.

Art. 25

Komunitetet fetare me predikimet e tyre janë të detyruem me dhanë këshilla për me zgjue zhvillimin e ndjenjave atdhetare ndaj besimtarve të tyre e me forcue bashkimin kombtar.

Funkcionimi i organizatave të Komuniteteve fetare do të jetë gjithmonë në baza kombëtare, dhe të gjithë funksionarët do të jenë të njoftun pa përjashtim me sjellje Kombëtare.

Art. 26

Asht e ndalueme veshjave e petkave dhe e shenjave të tjera t'ofiqit fetar dhe qi për këtë cilësi nuk kanë një letër identiteti prej Ministris së Drejtësis. Kundra – vajtësit dënohen simbas nenit 214 të Kodit Penal.

Art. 27

Të gjithë Komunitetet fetare qi ekzistojnë në Shqipni para hymjes në fuqie të kësaj Dekret –Ligje detyrohen mbrenda 6 muajve ç'prej qi kjo hyn në fuqie, me u konformue plotësisht me dispozitat e saja, për ndryshe quhen ipso-jure të përndamuna.

Art. 28

Të gjitha dispozitat e kesaj Dekret–Ligje janë në zbatim dhe në kjoftë se nuk janë të përmenduna ose të përfshime në Statutet e Komuniteteve të ndryshme.

Art. 29

Qendrat e Komuniteteve fetare caktohen me Dekret –Mbretnuer.

Deri sa të dalë Dekreti relative qendrat e Komuniteteve mbeten ku janë.

Art. 30

Ligja mbi Statutin legal të komuniteteve fetare dhe të gjitha dispozitat e ligjeve qi janë në kundërshtim me këtë Dekret –Ligje abrogohen.

Dispozita tranzitore**Art. 31**

Statutet e pregatituna prej Asamblesë së Komuniteteve të pa dekretueme para hymjes në fuqi të kësaj Dekret – Ligje, por që do të aprovohen në bazë të kësaj, në rast qi përmbajnë

dispozita që kundërshtojnë parimet e kësaj Projekt – Ligje, tue u anulue vetëm pikat kundërshtuese hyjnë në veprim pa pasë nevojë për një Kongres të dytë.

Art. 32

Kjo Dekret – Ligjë hynë në fuqi që nga dita e shpalljes.

Art. 33

Trupi ministrues ngarkohet me zbatimin e kësaj Dekret ligje.

Kryeministri e

Ministri i P. Mbrendshme:

K.Kota. d.v.

Ministri i Drejtësis:

H. Delvina. D.v.

Ministri i P. Jashtme

R. Fico. D.v

Ministri i Financave:

M. Tutulani. D.v.

Ministri i P. Botore:

S. Vuçiterni. D.v.

Ministri i Ekonomis Kombetare:

Musa Juka. D.v.

Z O G U T

Mbreti i Shqiptarëve

Mbi propozimin e Kryeministrit nr. 1868 datë 4.VII.929

Si ndigjojë dhe pëlqejë vendimin e Këshillit Ministrues me datë 4.VII.929,

D E K R E T O N

Aprovimin dhe zbatimin e Dekret-Ligjit mbi formimin e Komuniteteve Fetare.

Tiranë, më 9 Korrik 1929.

ZOG. D.v

Vërtetohet se asht një me kopjen e origjinalit

Sekretari I Përgjithshëm I Kryesis së Këshillit Ministrues.

Mbi Projekt – Dekret- Ligjen e Komuniteteve fetare

Seksioni i Drejtësisë në studimin e Projekt- Dekret – Ligjes mbi formimin e komuniteteve fetare bani disa ndryshime të nevojshme tue marrë parasyesh se populli shqiptar në gjiriën e vet përmbledhë tri fe por Shteti vetë asht afetar, për me çnëntue krijimin e një nasonalizmes liberale dhe tolerante , asht e domosdoshme që në një ligje të kësaj natyre të respektohet liria e ndërgjegjes , e fes dhe praktikimi i kultit mbrenda në qarkun armonik të nacionalizmës shqiptare.

Seksioni I drejtësis , tue qenë i shpirtnuem prej këtyne parimeve bani modifikimet që zhvillohen ma poshtë:

N’art. 1. në vend të frazës : asht i lirë me besue e me pasë atë fe që dishron , vuri frazën : “ gzon lirinë e ndërgjegjes edhe të fesë qi dishron “ , për shkak se liria e ndërgjegjes asht ma e përgjithshme edhe ep kuptimin se ç’do shqiptar mund të ushqejë ç’do konviksion si në qarkun e principeve fetare me një interpretim të lirë , ashtu edhe jashtë këtij qarku në bazë të shkencës e të filozofisë.

N’art. 2. të projektit original i shtojë frazën: “ edhe të ligjeve të tjera të Shtetit që nuk janë në kundërshtim me këtë Dekret- Ligje “ , për shkak se , si Statuti Themeltar, ashtu dhe ligjet e tjera , shumë a pak , përfshijnë dispozita që u përkasin çështjeve fetare.

N’art.3. Në kuptimin thelbësuer u mbajte siç ishte dhe u banë modifikime të vogla redaktimi për me riejtë harmoninë e duhun midis dispozitave të ndryshme.

N’art. 4. ju shtue fraza : “ deri ne të kryemit e këtyre formaliteteve , situate juridike e këtyne regjohet me ligjet e ma parëshme”, për shkak se po të mos i shtohet kjo frazë deri në të kryemit e formaliteteve të reja , Komunitetet duhesh të mbeteshin jashta ligjes.

Prej art.5. u hoq fraza : “ për sa permeton interesi publik dhe Ligjat e Shtetit “ , për arsye se pasi që statutet dekretohen mbasi si studjohen , ne raste që këto përmbajnë dispozita jashta ligjes dhe interesit public mund të suprimohen ose modifikohen , kshtu që mbas një studimi edhe lejimi të tillë prej Qeverise , për shkak i përket zbatimit të tyre , përdorimi i një frazës elastike , mund të provokonte mos besim në angazhimet e qeverisë.

art.6. u mbajtë siç ishte edhe art. 7 u modifikue tue zavendësue frazën : para e komuniteteve “ me frazën: “ subalternët imediat si myfti, metropolit , ipeshkv, “ për shkak se fjala pari asht shumë generale edhe mund të përfshijë edhe këshillat e komuniteteve fetare ku ka njerëz që flasin në një gjuhë tjetër.

Prej art.8 të projektit original , fraza e fundit u suprimue për arsye se mbajtja e arkivave në Ministrinë e Drejtësisë asht natyrale dhe formon një çështje kancelerie e cila nuk mund të ket vend në një Dekret- Ligje.

Art . 9 dhe 10 u mbajtën siç ishin.

Art. 11 u modifikue në mënyrë për mos me u heq krejtë të drejtat politike t'akordueme në Statut gjithë qytetasve , por kjo e drejtë themeltare u harmonizue me kufizimet që rrjedhin nga cilësia fetare edhe në vend që cilësia fetare të bahej shkak për humbjen e të drejtave për dorëheqjen nga shërbimi aktiv fetar, një muej para zgjedhjeve .

Art. 12 u mbajtë siç ishte me një ndryshim redaktimi të vogël.

Art.13 u ndryshue krejtë për shkak të se shgarkimi i tyre nga detyrat pa ndonji arsye asht e pa pajtueshme me respektimin e të drejtave dhe i len gjithmonë me një dyshim . Në tekstin e modifikuem u muernë parasysh me të vertetë shkaqet me randësi që mund të provokojnë revokimin e Dekretit Mbretnuer .

Art.14 i projektit të modifikuem u shtue dhe asht një konsekuencë e art.13 të modifikuem , art.14 i projektit original formon një paragraf të art.15 të projektit të modifikuem . paragrafi i parë asht ndryshue në mënyrë që të sigurohet një rekurim fetarve nën Kshillat e tyre.

Art.15 i projektit original bahet art .16 i projektit të modifikuem pa ndonji ndryshim.

Art.16 i projektit original bahet art.17 i projektit të modifikuem me ndryshime dhe për shkaqe që vijojnë :

Në tekstin e modifikuem , ndihmat e hueja dahan në dyshë prej shteteve dhe prej provatëve .

Ndihmat që vijnë prej shteteve , për veç që ndalohen pa lejen e qeverisë , por dhe kjo leje akordohet vetëm për vepra filantropike dhe .....për vepra filantropike dhe për ndihmat e shtetasve shqiptar asht invokue neni 562 i K.C.

Art.17. i projektit original (18 i modifikuem) u mbajtë siç ishte , dhe me qenë se fjala “ taksë “ , nuk asht e pajtueshme me kuptimin “ fakultative “ kjo fjalë u rezervue vetëm për ndihmat e shqiptarëve .

Art.18 . i projektit origjinal u mbajt siç ishte vetëm shtojmë se respektimi i fesë mbrenda në qarkun e liberalizmës e të nacionalizmës tërheq vet-vetiu edhe çashtjen e mësimit fetar të fëmive . Kjo çashtje në të gjithë shtetet e huaja sidomos në ata shtete që

janë ose afetare , ose nga pik-pamja e fes ka shumica dhe pakica , ka provokue bisedime dhe konflikte të gjata , prandaj Këshilla e sheh oportune që qveria të marë parasysh , me një anë rrejten e së drejtës e msimit fetar , për ato qi dishrojnë edukimin fetar të fëmivët të tyne , dhe m'atë anë tjetër të vejë si konditë gjuhën shqipe dhe përpillimin e programit të msimit nga ana e Ministris s' Arsimit në marrëveshje me komunotetet .

Art.19. i projektit original u suprimue me qenë se përfshihet në nenet 5 e 203 të Statutit themeltar ashtu dhe në art.1 të kësaj Dekret- Ligje , por në realitet, projekti origjinal nuk përmban ndonji dispozitë , prandaj u modifikue në mënyre qi ngrehja dhe çelja e faltoreve t'i shtrohet rregullavet bashkive dhe lejes së Ministris së Drejtësisë .

Paragraf II i art.21 u suprimue për shkak se përfshihet në nenet e ma parëshmeme tjetër mënyrë.

Art.22 asht heq fjala “Arkiv “ për shkak se si nër katolik ashtu dhe nër ortodoks një njeri qi konsakrohet një herë prift dhe si kur mo të ketë një funksion aktiv rrobat fetare i mban për veç se kur çvishet si konsekuenca e një ndëshkimi fetarë.

Art.23 mbetet siç asht dhe ndryshohet vetëm fjala “ kësaj “ e bahet e saj “ ashtu edhe fjala “ quhet “ në “ quhen “ .

Art.24 vetëm fjala e fundit “ anulohen “ ndryshohet dhe bahet “ abrogohen “ .

Art.25 të hymunit në fuqi qysh prej ditës së Dekretimit bahet qysh prej ditës së shpalljes .

Antar	Antar Salih Toro d.v	Antar Kristo Floqi d.v	Kryetari Mehdi Frashëri
	Antar	Antar	
Demir Villa d.v	Ajet Libohova	Faik Dibra d.v	

Mendim i Dr. Martin Ivanaj

Me kenë se Mbretinija Shqiptare si mbas konstitucionit të vetë asht një Shtet afetar, dhe me kenë se feet e ndryshme , qi janë në Mbretnin sa do të lira , nuk mund të jenë , suverene mbrenda një Shtetit të lirë dhe independent – kuptohet se po kto fee , me përfaqësuesat e vet , duhen të jenë të nënshtrueme ligjeve të Shtetit dhe prandaj , si të tilla, të vumuna mbrenda caqeve qi me kto u asht sigurue vetëm ushtrimi dhe manifestacioni dogmuer .

Për këtë shkak neni 22 i Projekt – Ligjës mbi formimin e komuniteteve fetarë qi e ka ba Qeverija dhe i cilli flet mbi të drejtën e mveshjes së funksionarëve fetar me petka fetare asht i arsyeshëm dhe i përshtatëshëm gjendjes qi Mbretinija Shqiptare duhet t'ë ketë për t'ardhmen e vetë , prandaj pikëpamja e shumicës , për sa i përket kti nenit , nuk asht në vend .

Gjithashtu edhe përmbajtja e nenit 18 po e kësaj Projekt- Ligje qi e ka ba Qeverija Mbretnore , asht në vend dhe oserbacionet qi i a ban shumica e Këshillit të Shtetit “ n'Ekspozen e arsytimit “ nuk janë t'arsyeshme , për shkak se respektimi i feve qi u a ban Mbretinija Shqiptare – si një Mbretni afetare nuk mund të sjellë mbas vedit edhe detyrimin e saj qi t'un siguroj djelmis shqiptare mësimin fetar. Sa për frazën “ Respektimi i fes mbrenda në qarkun e liberalizmes e të nacionalizmës tërheq vet-vetvetiu edhe çështjen e mësimin fetar të fëmive “ asht i gabushëm , dhe rranjsisht në kundërshtim me parimet e liberalizmës së çë do kohet përgjithësisht dhe veçanërisht me patriotizmën qi e ka populli shqiptar dhe qi duhet t'a ketë n'ardhmen e tij djelmina shqiptare ; për shkak se popullit shqiptar , ma shumë se çë do popullit të tjetër të botës, feet e ndryshme, me komunitetet fetare të tynë, j'a kanë pengue qi t'a fitoj lirin dhe vetqverimin dhe ai të përfitoj prej zhvillimit dhe përparimit njerzuer.

Prandaj, pra oservacioni i shumicës qi i a ka bamun ksaj pike ka një vleftje të kufizueme mbrenda historis së përbotëshme , dhe shembujt e kti afërmimit , sa do qi janë gjithë popujt fqinjë , prap se prap po kta popuj me kostitucionin shoqnuer qi kanë dhe qi kanë pasë janë antipode me Shqipnin : sepse te kto popuj për fitimin e liris së vet në flamurin kombtar i kishin të shkrueme fjalët “ Për kryq dhe liri “ - deri liria e popullit Shqiptar , sikurë u tha , kjo në çë do kohë e papajtueshme me çë do kuptim besimtar mbrenda , gjithë kufive etnike t'ona .

Me kenë se , pra , ekzistenca e Popullit Shqiptar e aq ma parë ekzistenca e Mbretnis Shqiptare , mbështetet mbi t'ardhmen , dhe me kenë se e ardhmja nuk asht tjetër por djelmnia Shqiptare , Qeverija Mbretnore e ka për detyrën e parë dhe të vetmen qi këtë t'ardhme , këtë djelmnia shqiptare , t'a ruaj prej çë do influencimit fetar qi mund t'i vij prej çë do anet .

Prandaj sa u përket ktyne dy pikave e kundërshtoj mendimin e shumicës .

A n t a r

Martin Ivanaj d.v